

II JAHON URUSHI ARAFASIDA POLSHADAGI IJTIMOIIY VA IQTISODIY VAZIYAT

Xayrullayev Umidjon Fayzullo o'g'li

Osiyo Xalqaro universiteti,

“Ijtimoiy fanlar va texnika fakulteti” Tarix va filologiya kafedrası o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15274887>

Annotatsiya. Ushbu maqolada Yevropa davlatlaridagi XIX asr oxiri XX asr boshlaridagi vaziyat, Polsha va uning atrofidagi mamlakatlarning yuksalishi va ularning polshadagi ijtimoiy holatga ta'siri haqida ma'lumot beradi.

Kalit so'zlar: "Przemysli Handel", BGK banki, "davlatning iqtisodiy faoliyatida yordamchi omil", "Rok 1926 w zyciu gospodarczym Polski", "statizm bo'yicha munozaralar", "Polyaklar jamiyati", "Milliy qo'mita", "Soat-Vaqt" ro'znomasi, "Bosmaxonalarning o'zaro yordam jamiyati", "Organik mehnat" tashkiloti, "Eski konservatorlar", "rabotnik".

THE SOCIAL AND ECONOMIC SITUATION IN POLAND ON THE EVE OF WORLD WAR II

Abstract. This article provides information about the situation in European countries at the end of the 19th and beginning of the 20th centuries, the rise of Poland and its neighboring countries and their impact on the social situation in Poland.

Keywords: "Przemysli Handel", BGK bank, "an auxiliary factor in the economic activity of the state", "Rok 1926 w zyciu gospodarczym Polski", "discussions on statism", "Society of Poles", "National Committee", "Soat-Vaqt" newspaper, "Society of Mutual Aid of Printing Houses", "Organic Labor" organization, "Old Conservatives", "worker".

СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ПОЛОЖЕНИЕ ПОЛЬШИ НАКАНУНЕ ВТОРОЙ МИРОВОЙ ВОЙНЫ

Аннотация. В статье представлена информация о ситуации в европейских странах в конце XIX и начале XX веков, подъеме Польши и соседних с ней стран, а также об их влиянии на социальную ситуацию в Польше.

Ключевые слова: «Przemysli Handel», банк BGK, «вспомогательный фактор в экономической деятельности государства», «1926 год в экономической жизни Польши», «дискуссии о этатизме», «Польское общество», «Национальный комитет», газета «Часовое время», «Общество взаимопомощи типографий», организация «Органический труд», «Старые консерваторы», «рабочий».

Urushlararo davrda Polsha aholisi qariyb sakkiz million kishiga ko'paydi, ya'ni 1938-yil oxirida 34,848 million aholi va zichligi 70,2 dan 89,4 aholi / km² gacha ko'tarildi¹. 123 yillik xorijiy istilo (Avstriya, Rossiya, Germaniya (Prussiya)) chuqur ta'sir qoldirdi, chunki har bir sobiq imperiya turli xil siyosiy va iqtisodiy tizimlar, madaniy an'analar va ko'plab sivilizatsiya darajalarini amalga oshirdi. O'sha davrda Polsha ko'plab to'siqlarni yengishga majbur bo'lgan.

Bular:

1.Yirik iqtisodiy, madaniy, axloqiy va huquqiy, mamlakatning turli mintaqalari o'rtasidagi nomutanosiblik;

2.O'ta beqaror siyosiy hayot, taxminan 20 yil ichida 31 hukumat almashishi;

3.Birinchi jahon urushida Polshaning qattiq vayronagarchiliklari;

Sanoatdagi bandlik 1930-1938 yillar oralig'ida o'sdi, 1930-yildan 1938-yilgacha sanoatda ishlaydiganlar soni taxminan 20% ga oshdi.. Davlatning ma'lum ulushga ega bo'lgan aralash korxonalar soni ham o'sdi. Ishsizlik darajasi ham 1934-yildagi 16,3% dan 1938-yilda 12,7% ga kamaydi. Bu ma'lumotlar Polshada ishsizlik darajasi sanoatning o'sishi hisobiga pasayganligini ko'rsatadi; qishloq xo'jaligidan boshqa sohalarda ko'proq ish o'rinlari mavjud edi. Polshada sanoatning eng yirik sohalari to'qimachilik, metallni qayta ishlash va oziq-ovqat bo'lsa-da, Polshaning asosiy eksporti tosh ko'mir va xom neft edi. Polsha - Chexoslovakiya, Germaniya va Buyuk Britaniyadan tashqari, ko'mirning sof eksportchisi edi. 1929-yilda sof eksport mamlakat ishlab chiqarishining 29,7 foiz(Buyuk Britaniyada - 31,7 foiz, Germaniyada - 15,8 foiz, Chexoslovakiyada - 6,7 foiz) ini tashkil etdi². Boshqa tomondan, elektr energiyasi ishlab chiqarish Polshada 1925-1938 yillardagi Germaniyaga nisbatan standartlashtirilmagan edi.

Germaniya o'sha davrda Polshaga qaraganda o'rtacha 646% ko'proq elektr energiyasi ishlab chiqardi - bu katta farqni tashkil qilardi. Buyuk depressiya natijasida statizm (iqtisodiyotga davlatning aralashuvi) darajasi ham oshdi. Davlat banklaridagi shirkatlarning qarzlarini ortib borishi va ularni to'lay olmasliklari aksariyat hollarda davlat shirkatlarning bir qism yoki to'liq aksiyalarini sotib olishiga olib keldi. Polshadagi eng katta iqtisodiy yutuq 1920-yildan 1938-yilgacha uning jon boshiga yalpi ichki mahsuloti AQSh dollarida o'sganligi bo'ldi.

O'sha davrda uning jon boshiga yalpi ichki mahsuloti 200 foizdan oshdi. Fransiya, Germaniya va Buyuk Britaniya kabi boshqa mamlakatlarda ham yalpi ichki mahsulot o'sib bordi, ammo ular Polshadagidek yuqorilamadi. Bu Polsha rahbarlari mamlakatni Jahon urushidan keyingi vayronagarchilikdan muvaffaqiyatli olib chiqqanidan dalolat beradi.

¹ Ivanov Laurentiu. A STUDY OF THE INTER-WAR ECONOMIES OF POLAND AND ROMANIA — The 7th International Days of Statistics and Economics, Prague, September 19-21, 2013. p. 3

² Nicole Bieniarz. The Impact of Inclusive and Extractive Institutions on Poland's Economy and Quality of Life Before and After World War Two: A Virtuous and Vicious Journey through Historical and Personal Evidence. — Varshava-2018. p. 22

Polsha 1938-yilda Yevropaning 20 ta davlati ichida aholi jon boshiga milliy daromadi 16-o'ringa (aholi jon boshiga milliy daromad bo'yicha 104 dollar) turar edi. Davlat aktivlarni asta-sekin to'pladi, ammo ularning hajmi haqida aniq ma'lumotlar yo'q. Hisob-kitoblarga ko'ra, 1939-yilda Polshada davlatning umumiy milliy boylikdagi ulushi 15-20% ni tashkil etgan³.

Ikkinchi Polsha Respublikasining butun davri davomida iqtisodiyotda davlatning o'rni to'g'risidagi bahs-munozaralar davom etdi. O'zgaruvchan iqtisodiy sharoitga va munozara ishtirokchilarining faolligiga qarab, uni uch bosqichga bo'lish mumkin. **Birinchi bosqichda**, ya'ni 1918-yildan 1928-yil sentyabrigacha, jamiyat urush iqtisodiyotidan chiqib ketganligi sababli, davlatning aralashuvi asta-sekin cheklanishi kerakligi haqida umumiy kelishuv mavjud edi. Iqtisodiyotning 1926-yildan boshlab sezilarli yaxshilanishi liberal tamoyillarning haqiqiylikini tasdiqlagandek tuyuldi. **Ikkinchi bosqichda**, ya'ni 1928-yil oktabridan 1931-yilgacha bo'lgan davrda, birinchi iqtisodiy brigada deb atalmish vakillarining statistik nashrlar ta'siri ostida davlatchilik bo'yicha bahslar ancha keskinlashdi. Adabiyotda bu bosqich "**statizm bo'yicha munozaralar**" deb ataladi. **Uchinchi bosqichda**, ya'ni 1932-yildan 1935-yilgacha bo'lgan davrda liberal tushunchalar tarafdorlarining g'alabasi va liberal ruhda olib borilgan inqirozga qarshi siyosat natijasida muhokama ancha mo'tadil bo'ldi. Pilsudskiy hukmronligini qo'llab-quvvatlash Stefan Starzinskiyning "**Rok 1926 w zyciu gospodarczym Polski**" kitobidan boshlandi, unda u "1926-yilda Polsha muvaffaqiyatli iqtisodiy rivojlanish yo'liga kirdi" va maydagi davlat to'ntarishidan keyin kiritilgan siyosat shunday bo'lishi kerakligini ta'kidladi.

Starzinski davlat ishtiroki tarafdori bo'lganida, u Polsha tarixidagi davlat aralashuvining kengayishi va bo'linish natijasida yuzaga kelgan kamchiliklarni oqlash uchun asos izlagan edi.

Statizmning izohini aholining merosxo'rlikida, xususi korxonalar tomonidan iqtisodiy faoliyatning ayrim jabhalariga qiziqishning yo'qligida va eng muhimi, Polsha xususi kapitalining zaifligida izlab, brigada da'vo qildi. Davlat iqtisodiy hayotga aralashib, ishlab chiqarish faoliyatini bevosita nazorat qilishga majbur bo'ldi. Brigada statizm sabablari orasida quyidagilarni ta'kidladi: Birinchi jahon urushi, bu urush davrida statizm keskin rivojlandi va uning o'sha paytda paydo bo'lgan ko'plab shakllari iqtisodiyotda saqlanib qoldi; egalaridan meros qolgan davlat kompaniyalari; davlatni urushgacha bo'lgandan ko'ra iqtisodiy hayotga ko'proq jalb qilishga majburlaydigan xalqaro raqobat; sanoatning davlat tomonidan hukmron bo'lgan ayrim tarmoqlarining yuqori ijtimoiy foydaliligi; va 1926-yil maydagi davlat to'ntarishi oldidan Polsha iqtisodiy organlarining noto'g'ri iqtisodiy siyosati natijasi edi⁴.

³ Anna Jarosz-Nojszewska. DEBATE OVER THE ECONOMIC ROLE OF THE STATE IN POLAND IN THE WORKS OF THE REPRESENTATIVES OF THE KRAKOW SCHOOL, THE LEVIATHAN ORGANIZATION AND THE FIRST ECONOMIC BRIGADE IN THE YEARS 1919-1939 — Poznan 2017. p. 34

⁴ Anna Jarosz-Nojszewska. DEBATE OVER THE ECONOMIC ROLE OF THE STATE IN POLAND IN THE WORKS OF THE REPRESENTATIVES OF THE KRAKOW SCHOOL, THE LEVIATHAN ORGANIZATION AND THE FIRST ECONOMIC BRIGADE IN THE YEARS 1919-1939 — Poznan 2017. p. 39

Ikkinchi Polsha Respublikasining so'nggi yillarida (1936—1939) davlatchilik tarafdorlari yana faollashdilar. Bu depressiya davrida amalga oshirilgan deflyatsiya siyosatining muvaffaqiyatsizligi va davlat aralashuvi nazariyasini ishlab chiqish zarurati natijasida yuzaga keldi. Davlatning iqtisodiy hayotdagi faol ishtirokini oshirish tarafdori bo'lgan birinchi rasmiy guruh birinchi iqtisodiy brigada deb ataluvchi tashkilot edi. Guruh o'sha paytda Davlat G'aznachiligi vazirligi xodimi, keyinroq Varshava meri Stefan Starzinski atrofida to'plangan⁵.

Birinchi iqtisodiy brigadaga asosan davlat amaldorlari, asosan Davlat G'aznachiligi vazirligining o'rta bo'g'in xodimlari kirgan. Brigadaning eng faol a'zolari: Aleksandr Konstantiy Ivanka, Antoni Krahelski, Vaslav Faberkevich, Yulian Kulski, Vladislav Landau, Tadeush Shturm de Szterm - Davlat G'aznachiligi vazirligi xodimlari, Vinsenti Yastrjebesen - Tadqiqot qo'mitasi, Kozuchovski - sobiq sanoat va savdo vaziri, Roman Goreski - BGK banki raisi, Adam Loret - davlat o'rmonlari direktori, Vladislav Gieyshtor va Cheslav Peche - "Przemysli Handel" bosh muharrirlari edilar. Brigadaga taniqli iqtisodchilar kiritilmagan. 1928-yil kuzida statizm tarafdorlari Birinchi Iqtisodiy brigada Polsha mustaqilligining 10 yilligini jamoaviy asarlar nashr qilish bilan nishonladi, unda ular statizmni kengaytirish uchun bahslashdilar. Birinchi iqtisodiy brigada iqtisodiy siyosatning davlat kontseptsiyalarini ilgari surdi va shu bilan birga ular uchun nazariy asoslarni yaratishga harakat qildi. Brigada, shuningdek, davlat kompaniyalari foydasiz degan keng tarqalgan fikrga qo'shilmadi. Ularning ta'kidlashicha, bu kompaniyalar turli funktsiyalarni bajaradi va har doim ham foyda miqdori bilan baholanmaydi. Shuningdek, davlat kompaniyalari faoliyatini tartibga solish va takomillashtirish zarurligiga alohida e'tibor qaratildi. Birinchi iqtisodiy brigada a'zolaridan biri Kazimierz Sokolovski o'z asarlarida davlatning tadbirkor sifatidagi roli muhim bo'lsa-da, bu faktning ahamiyati ko'pincha ortiqcha baholanishini ta'kidladi. U davlat kompaniyalari faqat "davlatning iqtisodiy faoliyatida yordamchi omil" ekanligini ta'kidladi. Brigada nafaqat iqtisodiy, balki siyosiy sabablarga ko'ra ham hujumga uchragan. Sotsialistik g'oyalarga hech qanday aloqasi bo'lmagan davlatchilik tarafdorlari o'zlarini himoya qilishga majbur bo'ldilar, bu ham ularni yangi nazariya yaratish vazifasidan chalg'itib yubordi. Depressiya yillarida (1930–1933) Birinchi iqtisodiy brigadaning qarashlari hukumatning iqtisodiy siyosatiga sezilarli ta'sir ko'rsata olmadi. Brigadaning faoliyati 1932-yilda Stefan Starzinskiyning Davlat G'aznachiligi vazirligidan ketishi bilan yakunlandi⁶.

Urushlararo yillar davomida Polsha hukumati dehqonchilikning yanada oqilona tizimini yaratish uchun butun yerlarni birlashtirishga harakat qildi.

⁵ Anna Jarosz-Nojszewska, DEBATE OVER THE ECONOMIC ROLE OF THE STATE IN POLAND IN THE WORKS OF THE REPRESENTATIVES OF THE KRAKOW SCHOOL, THE LEVIATHAN ORGANIZATION AND THE FIRST ECONOMIC BRIGADE IN THE YEARS 1919-1939 — Poznan 2017. p. 38

⁶ Rzeszowskie Zeszyty Naukowe "Prawo-Ekonomia" Second Polish Republic, ("Law-Economics" Rzeszów Scientific Journals), vol. 22, p. 212–231.

1930-yilda shaharlarda aholining atigi 10% dan 15% gacha yashagan bo'lsa, mamlakat bo'ylab o'rtacha 25% dan 30% gacha va Varshava viloyatida bu ko'rsatkich 40% dan 50% gacha bo'lgan⁷. Haqiqatan ham mavjud bo'lgan shaharlar juda achinarli ahvolda edi. Yillar davomida rus imperatorlik hokimiyatining e'tiborsizligi shahar landshaftlarida o'z izini qoldirdi: poezd liniyalari ko'plab shaharlarni aylanib o'tib, ularni potentsial resurslar va bozorlardan uzib qo'ydi; shahar aholisi keskin kamaydi; shahar inshootlari esa yaroqsiz holga kelgan edi. Seym tomonidan amalga oshirilgan agrar siyosat Polsha va uning dehqonlariga katta foyda keltirdi va quyidagi ko'rsatmalarga amal qildi: "katta mulklarni bo'lish, tarqoq er uchastkalarini birlashtirish, servitutlarni tugatish, yerni yaxshilash, dehqonchilikni rivojlantirishni qo'llab-quvvatlash. fermer xo'jaliklariga banklar orqali kredit berish, dehqonlar uchun foydali siyosat olib borish, dehqonlarning madaniy saviyasini oshirish, ularni dehqonchilik usullarini modernizatsiya qilishga undash uchun ta'lim va madaniyat ob'ektlarini qayta tashkil etish".

Yirik yerlarning bo'linishi yangi mustaqil dehqon xo'jaliklarini vujudga keltirdi va mavjud kichik fermer xo'jaliklarini ko'paytirdi, konsolidatsiya esa dehqonlar iqtisodini yaxshiladi, chunki fermerlar bir necha mayda yerlar o'rniga bir katta yerga intildilar. Yerni yaxshilash va hosildorlikni oshirish uchun suv bosgan erlar quritildi va agrar siyosat dehqonlarni savodsizlikni kamaytirishga o'rgatdi, chunki o'qimishli dehqonlar "aniqroq dehqonchilik qilishlari mumkin edi". Natijada, agrar siyosat er egalariga emas, balki dehqonlarga yordam berdi. Ikkinchi Jahon urushi arafasida Polshada ijtimoiy hayot kechirish yaxshilana bordi.

Xususan tibbiy soha rivojlandi. 1910-1938 yillarda har o'n ming kishiga to'g'ri keladigan shifokorlar soni 79% ga oshdi. Xuddi shu davrda o'n ming kishiga to'g'ri keladigan kasalxonalaridagi o'rinlar soni 114 foizga o'sdi. Frantsiya va Germaniya sanoati rivojlangan mamlakatlar bilan solishtirganda, 1936-yilda Polshada saraton, yurak kasalliklari, baxtsiz hodisalar va o'z joniga qasd qilish oqibatida o'limlar kamroq bo'lgan⁸. Tibbiy yordamga oid ushbu statistik ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki, ko'proq shifokorlarni yollash, ko'proq shifoxonalar qurish va umumiy sog'lom hayot sifatini ta'minlash uchun islohotlar o'tkazilishi kerak. Polsha hukumati - Pilsudskiy yoki Seym - Polsha xalqining farovonligi uchun islohotlarni amalga oshirdi. 1936-1938 yillar urushlararo Polsha tarixidagi birinchi real iqtisodiy yuksalish davri bo'lib, urushdan oldingi potentsialni tiklash bilan emas, balki sanoatni keng ko'lamli modernizatsiya qilish bilan bog'liq edi. E'tiborlisi, o'rta va og'ir sanoatda ish o'rinlari soni 151 mingtaga oshdi.

⁷ Rzeczpospolita Polska Atlas Statystyczny (Warsaw: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1930), Table 1

⁸ Nicole Bieniarz. The Impact of Inclusive and Extractive Institutions on Poland's Economy and Quality of Life Before and After World War Two: A Virtuous and Vicious Journey through Historical and Personal Evidence. — Varshava-2018. p. 24

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerakki urushlararo davrda Polsha ijtimoiy-iqtisodiy hayoti inqiroz darjasidan yuksak daragacha ko'tarila oldi. 20-yillarda Polsha yevropa davlatlari ichida yalpi ichki mahsulotning aholi jon boshiga taqsimoti bo'yicha 16-o'ringa ko'tarilib oldi.

Yangi ish o'rinlari yaratildi.

REFERENCES

1. Anna Jarosz-Nojszewska. DEBATE OVER THE ECONOMIC ROLE OF THE STATE IN POLAND IN THE WORKS OF THE REPRESENTATIVES OF THE KRAKOW SCHOOL, THE LEVIATHAN ORGANIZATION AND THE FIRST ECONOMIC BRIGADE IN THE YEARS 1919-1939 — Poznan 2017.
2. Ivanov Laurentiu. A STUDY OF THE INTER-WAR ECONOMIES OF POLAND AND ROMANIA — The 7th International Days of Statistics and Economics, Prague, September 19-21, 2013.
3. Nicole Bieniarz. The Impact of Inclusive and Extractive Institutions on Poland's Economy and Quality of Life Before and After World War Two: A Virtuous and Vicious Journey through Historical and Personal Evidence. — Varshava-2018.
4. Rzeczpospolita Polska Atlas Statystyczny (Warsaw: Główny Urząd Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, 1930).
5. Xayrullayev, U. (2024). THE IDEA THAT MADE THE OTTOMAN STATE GREAT (RED APPLE II). Modern Science and Research, 3(2), 1071-1073.
6. Xayrullayev, U. (2024). BRIEFLY ABOUT THE "RED APPLE" MYTHOLOGY OF THE TURKS. Modern Science and Research, 3(1), 568-572.
7. Umidjon, X. (2024). Literacy and Information Exchange in the Ancient East and West. EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION, 4(3), 179-183.
8. Xayrullayev, U. (2024). THE POSITION OF CENTRAL ASIAN GOVERNORSHIPS DURING THE PERIOD OF THE TURKISH KHANATE AND THE ARAB INVASION.
9. Xayrullayev, U. (2024). EFTALLAR DAVLATI VA TURK XOQONLIGIDA HUKMDORLIK LEGITIMATSIYASI. Modern Science and Research, 3(12), 843-851.
10. Xayrullayev, U. (2024). TURK XOQONLIGI VA ARABLAR BOSQINI DAVRIDA O'RTA OSIYO HOKIMLIKLARINING MAVQEYI. Modern Science and Research, 3(12), 339-343.
11. Xayrullayev, U., Sayfutdinov, F., & Rahmonova, S. (2025). SHAYBONIYLAR DAVLATI VA USMONLI TURKLAR DAVLATI O'RTASIDAGI DASTLABKI ALOQALAR TAVSIFI. Modern Science and Research, 4(1), 147-154.

12. Xayrullayev, U. (2025). BUXORO VILOYATINING IQTISODIY HOLATI (1990-1991 YILLAR). *Modern Science and Research*, 4(1), 1018-1024.
13. Umidjon, X. (2023). 1918-1939-yillarda Polshaning ichki siyosatidagi o'zgarishlar. ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz), 42(42).
14. Xayrullayev, U. F. (2023). 1918-1939 YILLARDA POLSHANING ICHKI SIYOSATIDAGI O'ZGARISHLAR. *SCHOLAR*, 1(28), 337-340.
15. Xayrullayev, U. (2025). MUSTAQILLIK YILLARIDA BUXORO VILOYATIDAGI IJTIMOIIY HOLAT. *Modern Science and Research*, 4(2), 1186-1193.
16. Xayrullayev, U., & Farhodjonova, Z. (2025). MUSTAQILLIKNING DASTLABKI YILLARIDA BUXORO VILOYATIDAGI IQTISODIY VAZIYAT. *Modern Science and Research*, 4(2), 494-503.
17. Rahmonova, S., Xayrullayev, U., & Sayfutdinov, F. (2025). “ОММАВИЙ МАДАНИЯТ” НИНГ МОҲИЯТИ, ТАРИХИЙ ИЛДИЗИ, ХАРАКТЕРИ ВА РИВОЖЛАНИШИ.
18. Boltayev, O. (2024). QO'QON XONLIGINING XVIII ASR SO'NGI CHORAGIDA BUXORO, XIVA VA KO'CHMANCHILAR BILAN OLIB BORGAN DIPLOMATIYASI. *Modern Science and Research*, 3(10), 64-68.
19. Obid o'g'li, B. O. QO'QON XONLIGINING XVIII ASR SO'NGI CHORAGIDA BUXORO, XIVA VA KO'CHMANCHILAR BILAN OLIB BORGAN DIPLOMATIYASI.
20. Boltaev, O. (2024). BUKHARA'S CARAVAN TRADE AND ITS ROLE ON THE SILK ROAD. *Analytical Journal of Education and Development*, 4(10), 293-297.
21. Boltayev, O. (2024). XX ASR BOSHLARIDA GERMANIYA VA TURKIYA ITTIFOQINING MARKAZIY OSIYOGA TA'SIRI. *Modern Science and Research*, 3(12), 556-564.
22. Boltayev, O. (2023). A GENERAL DESCRIPTION OF THE POLITICAL AND DIPLOMATIC PROCESSES IN CENTRAL ASIA IN THE MIDDLE OF THE 18TH CENTURY. *Modern Science and Research*, 2(9), 145-149.
23. Boltayev, O. (2025). TARIX FANI UCHUN YOZMA VA OG'ZAKI MANBALARNING SHAKLLANISHI. *Modern Science and Research*, 4(1), 909-917.
24. Boltayev, O. (2025). XITOY (SIN) IMPERIYASINING JUNG 'OR XONLIGINI ISTILO QILISH ARAFASIDA MARKAZIY OSIYODA SIYOSIY VAZIYAT. *Modern Science and Research*, 4(2), 1029-1037.

25. Boltayev, O. (2025). XITOIY (SIN) IMPERIYASINING JUNG 'OR XONLIGINI ISTILO QILISH ARAFASIDA MARKAZIY OSIYODA SIYOSIY VAZIYAT. *Modern Science and Research*, 4(2), 1029-1037
26. Muyiddinov Bekali Bahodir o'g'li. (2024). History of State Institutions in the Kushan State, Which Founded Statehood on the Territory of Central Asia. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 184–188. Retrieved from <https://inovatus.es/index.php/ejine/article/view/4070>
27. Bahodir o'g'li, M. B. (2024). Avesto is an Ancient Written Monument Containing Information About the Life of the Peoples of Central Asia. *Miasto Przyszłości*, 53, 970–975. Retrieved from <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/4982>
28. Muyiddinov Bekali. (2024). SOMONIYLAR DAVLATIDA HARBIYLARGA BERILGAN E'TIBOR VA HARBIY SAN'AT. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14209121>
29. Muyiddinov Bekali. (2024). O'ZLIKNI NAMOYON QILISHDA XALQ DOSTONLARINING AMALIY AHAMIYATI VA KITOBIIY DOSTONLARNING O'ZIGA XOSLIGI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14528916>
30. Sadullayev Umidjon Shokir o'g'li, Muyiddinov Begali Bahodir o'g'li, & Boltayev Oxun Obid o'g'li. (2025). IBN SINONING FALSAFIY QARASHLARI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14605977>
31. Sadullayev Umidjon Shokir o'g'li, Muyiddinov Begali Bahodir o'g'li, & Boltayev Oxun Obid o'g'li. (2025). YOSHLAR DUNYOQARASHI SHAKLLANISHIDA MILLIY TARBIYA VA TA'LIMNING AHAMIYATI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14606021>
32. Sadullayev Umidjon Shokir o'g'li, Muyiddinov Begali Bahodir o'g'li, & Boltayev Oxun Obid o'g'li. (2025). BUXORO AMIRLIGIDA 1900-1910-YILLARDAGI IJTIMOIIY-SIYOSIY HAYOT. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14606101>
33. Muyiddinov Bekali. (2025). ILK O'RTA ASRLARGA OID MUG' ARXIVINING TOPILISHI VA O'RGANILISHI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14680881>
34. Muyiddinov Bekali Bahodir o'g'li, & Tursuntoshova Sabrina Toshpo'lat qizi. (2025). ABU RAYHON BERUNIY ILMIY MEROSIDA TARIX FANINING O'RNI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14735052>
35. Gadayeva Mohigul Muxamedovna, Toshpo'latova Shaxnoza Shuhratovna, & Muyiddinov Bekali. (2025). TARIX DARSLARINI O'QITISHDA INTERFAOL METODLARNING AHAMIYATI. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14863055>
36. Muyiddinov Bekali, Toshpo'latova Shaxnoza Shuhratovna, & Gadayeva Mohigul Muxamedovna. (2025). TEMURIYLAR DAVRIDA KUTUBXONACHILIK,

HUJJATCHILIK VA ISH YURITISHNING O'ZIGA XOSLIGI.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14863114>

37. Ярашова, М. (2024). ЖАҲОН ЭТНОЛОГИЯСИ ФАНИ ВА УНИ ЎҚИТИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МЕТОДОЛОГИЯСИ. *Modern Science and Research*, 3(10), 362–368. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/44901>
38. Ярашова, М. (2024). БУХОРО ВОҲАСИДА МАТО ВА МАТО ТАЙЁРЛАШ УСУЛИЛАРИ. *Modern Science and Research*, 3(11), 782–787. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/48057>
39. Yarashova Mohlaroyim Shuhratovna. (2024). Muyiddin Ibn Arabiyning Tasavvuf Ta'limotida Tahsil Olgan Ayol Ustozlari Va Ta'lim Bergan Ayol Shogirdlari. *Miasto Przyszłości*, 52, 622–625. Retrieved from <https://miastoprzyszlosci.com.pl/index.php/mp/article/view/4679>
40. Yarashova, M. (2024). ILK O'RTA ASR MANBALARIDA KIYIM-KECHAKLAR VA ULAR BILAN BOG'LIQ ATAMALAR TAVSIFI. *Modern Science and Research*, 3(12), 621–632. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/58456>
41. Ярашова, М. (2025). ПАРАНЖИ ВА УНИНГ ЎРГАНИЛИШ ТАРИХИ. *Modern Science and Research*, 4(1), 160–168. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/60323>
42. Yarashova, M., Sa'dullayev, U., & Yo'ldosheva, F. (2025). BUXORO VOHASI AYOLLARINING AN'ANAVIY BOSH KIYIMLARI- DO'PPI VA RO'MOL. *Modern Science and Research*, 4(1), 600–607. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/64116>
43. Yarashova M. & Sultonova, M. (2025). BUXORO VOHASI DAFN MAROSIMI KIYIMLARI VA ULAR BILAN BOG'LIQ IRIM-SIRIMLAR. *Modern Science and Research*, 4(1), 352–358. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/63674>
44. Yarashova, M. (2025). EDVARD TAYLOR –ETNOLOGIYADA EVOLYUTIONISTIK MAKTAB ASOSCHISI. *Modern Science and Research*, 4(2), 1005–1012. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/68483>
45. Yarashova, M., Yuldosheva, F., & Haqqulov, M. (2025). TA'LIM OLISH TARTIBI: YANGILANISH VA O'ZGARISHLAR. MASOFAVIY, DUAL VA INKLYUZIV TA'LIM. *Modern Science and Research*, 4(2), 73–80. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/70712>

46. Haqqulov, M., Yarashova, M., & Yuldosheva, F. (2025). TARIXIY KARTOGRAFIYANING ASOSIY YO'NALISHLARI, SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOTI. *Modern Science and Research*, 4(2), 81–91. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/70714>
47. Mexriddin Yunusovich, [14/04/2025 22:26]
48. Haqqulov, M. Y. O. G. L. (2022). Markaziy Osiyoda ilk diplomatik munosabatlar tarixi. *Science and Education*, 3(10), 385-389.
49. Yunusovich, H. M. (2024). Experiences Related to the Fine Fiber Cotton of Uzbekistan during the Years of Soviet Authority. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 129-132.
50. Yunusovich, H. M. (2024). The Formation, Development and Role of the High Seljuk Empire Founded by the Turkic Peoples in the Islamic World. *Miasto Przyszłości*, 53, 956-959.
51. Haqqulov, M. (2024). O'RTA OSIYO XALQLARINING OZODLIK ORZUSI BO'LGAN "TURKISTON MUXTORIYATI". *Modern Science and Research*, 3(12), 609-613.
52. Haqqulov, M. (2025). USMONIYLAR IMPERIYASINING TASHKIL TOPISH TARIXI. *Modern Science and Research*, 4(1), 663-672.
53. Haqqulov, M. (2024). TURKISTON OZODLIGINING JARCHILARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(11), 154-159.
54. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). O 'RTA OSIYO OLIMLARINING KARTOGRAFIK MEROSI. *Modern Science and Research*, 4(1), 221-227.
55. Xakkulov, M., & Kosimov, U. (2025). HISTORY OF MILITARY WORK IN THE EMIRATE OF BUKHARA. *Journal of universal science research*, 3(1 (Special issue)), 319-325.
56. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). BUXORO OCHILGAN MUZEYLARNING TASHKIL TOPISH TARIXI. *Modern Science and Research*, 4(1), 248-256.
57. Gulyamov, A. (2025). MANG'ITLAR SULOLASI DAVRIDA DAVLAT BOSHQARUVI, TUZUMI VA ICHKI SIYOSATI. *Modern Science and Research*, 4(1), 790-798.
58. Gulyamov, A., & Xamidova, R. (2025). ABU RAYHON BERUNIY BUYUK QOMUSIY OLIM. *Modern Science and Research*, 4(2), 758-766.
59. Gulyamov, A. (2025). BUXORO AMIRLIGIDA ISTIQOMAT QILGAN MILLIY-ETNIK GURUHLAR. *Modern Science and Research*, 4(2), 1020-1028.

60. Azizovich, G. A. (2024). Trade Relations of Population in Bukhara Emirate, Shariah Rules and Regulations in Commercial Affairs, Partnership Relations. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 189-194.
61. Azizovich, G. A. (2024). Family-Marriage and Inheritance Relations of the Population in the Bukhara Emirate. *Miasto Przyszłości*, 53, 964-969.
62. Gulyamov, A. (2024). BUXORO MUZEYNING TASHKIL TOPISHI TARIXI. *Modern Science and Research*, 3(12), 659-667.
63. Gulyamov, A., & Atoyeva, M. (2025). ABU ALI IBN SINO–ILM-FAN TARIXIDAGI BUYUK ALLOMA. *Modern Science and Research*, 4(3), 591-599.
64. Gulyamov, A. (2025). O 'RTA ASR SHAHARLARINING DEMOGRAFIK HOLATI, SHAHARLARNING KENGAYISHI, AHOLINING IJTIMOIIY TARKIBI. *Modern Science and Research*, 4(3), 974-983.
65. Юсупович, К. С. (2024). КРАТКИЙ ОБЗОР НА ВЗАИМООТНОШЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА И ДВИЖЕНИЯ “ТАЛИБАН”, НА ФОНЕ ЗАХВАТА ТАЛИБАМИ ВЛАСТИ В АФГАНИСТАНЕ В 2021 ГОДУ. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(11), 227–229. Retrieved from <https://sciencebox.uz/index.php/ajed/article/view/12432>
66. Yusupovich, K. S. (2024). Abu Hafs Kabir and the Spread of the Hanafi Madhhab in Transoxiana. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 204–207. Retrieved from <https://inovatus.es/index.php/ejine/article/view/4079>
67. Каримов Сухроб Юсупович. (2024). ОРДЕН НАКШБАНДИЯ: ИСТОРИЯ, УЧЕНИЕ И ВЛИЯНИЕ. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14509878>
68. С. Ю. Каримов. (2025). РОЛЬ ФАЙЗУЛЛЫ ХОДЖАЕВА В ИСТОРИИ УЗБЕКИСТАНА. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14741491>
69. Нийозова Гулчехра Шерматовна, & Каримов Сухроб Юсупович. (2025). КУСАМ ИБН АББАС И ИСЛАМИЗАЦИЯ СРЕДНЕЙ АЗИИ. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14736948>
70. Каримов Сухроббек Юсупович. (2025). ТАРИКАТ ЯССАВИЯ: ИСТОРИЯ, УЧЕНИЕ И ВЛИЯНИЕ. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14872554>
71. Нийозова Гулчехра Шерматовна, & Каримов Сухроб Юсупович. (2025). ВОЗНИКНОВЕНИЕ СУННИЗМА И ШИИЗМА. ОТЛИЧИЕ ДВУХ ТЕЧЕНИЙ. <https://doi.org/10.5281/zenodo.14908934>

72. Karimov Suxrobbek Yusupovich. (2025). THE ROLE OF KHAN UZBEK IN SPREADING ISLAM IN THE GOLDEN HORDE. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15027058>
73. Gulyamov, A., Yarashova, M., & Karimov, S. . (2025). O'RTA ASRLARDA G'ARBIY YEVROPADA SHAHAR-QAL'A, SHAHAR-CHERKOV, SAVDO O'BYEKTI AHAMIYATIGA OID SHAHARLARNING VUJUDGA KELISHI. *Modern Science and Research*, 4(3), 122–131. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/71868>
74. Gulyamov, A., Yarashova, M., & Karimov, S. (2025). ПОЛЬ ХАНА УЗБЕКА В РАСПРОСТРАНЕНИИ ИСЛАМА В ЗОЛОТОЙ ОРДЕ. *Modern Science and Research*, 4(3), 146–154. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/72380>
75. Нийозова, Г., & Каримов С. (2025). THE HANAFI MADHNAH AND ABU HAFS KABIR. *Modern Science and Research*, 4(3), 507–515. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/74129>